

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

سازمان ملی استاندارد ایران

Iranian National Standardization Organization

استاندارد ملی ایران

۱۰۵۸۲

چاپ اول

۱۳۹۹

INSO

10582

1st Edition

2020

بسته‌بندی حلال - راهنمای عمومی

Halal packaging - General guideline

ICS:103.030

استاندارد ملی ایران شماره ۱۰۵۸۲ (چاپ اول): سال ۱۳۹۹

سازمان ملی استاندارد ایران

تهران، ضلع جنوب غربی میدان ونک، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۲۹۴

صندوق پستی: ۶۱۳۹-۱۴۱۵۵ تهران-ایران

تلفن: ۵-۸۸۸۷۹۴۶۱

دورنگار: ۸۸۸۸۷۱۰۳ و ۸۸۸۸۷۰۸۰

کرج - شهر صنعتی، میدان استاندارد

صندوق پستی: ۱۶۳-۳۱۵۸۵ کرج - ایران

تلفن: ۸-۳۲۸۰۶۰۳۱ (۰۲۶)

دورنگار: ۳۲۸۰۸۱۱۴ (۰۲۶)

رایانامه: standard@isiri.gov.ir

وبگاه: <http://www.isiri.gov.ir>

Iranian National Standardization Organization (INSO)

No.1294 Valiasr Ave., South western corner of Vanak Sq., Tehran, Iran

P. O. Box: 14155-6139, Tehran, Iran

Tel: + 98 (21) 88879461-5

Fax: + 98 (21) 88887080, 88887103

Standard Square, Karaj, Iran

P.O. Box: 31585-163, Karaj, Iran

Tel: + 98 (26) 32806031-8

Fax: + 98 (26) 32808114

Email: standard@isiri.gov.ir

Website: <http://www.isiri.gov.ir>

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

سازمان ملی استاندارد ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

تدوین استاندارد در حوزه‌های مختلف در کمیسیون‌های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب‌نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می‌شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان، صادرکنندگان و واردکنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان‌های دولتی و غیردولتی حاصل می‌شود. پیش‌نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی‌نفع و اعضای کمیسیون‌های مربوط ارسال می‌شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادهای در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب، به‌عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می‌شود.

پیش‌نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان‌های علاقه‌مند و ذی‌صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین‌شده تهیه می‌کنند در کمیته ملی طرح، بررسی و در صورت تصویب، به‌عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می‌شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می‌شود که بر اساس مقررات استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که در سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می‌شود به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین‌المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین‌المللی اندازه‌شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به‌عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می‌کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی‌های خاص کشور، از آخرین پیشرفت‌های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین‌المللی بهره‌گیری می‌شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می‌تواند با رعایت موازین پیش‌بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف‌کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست‌محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری کند. سازمان می‌تواند به‌منظور حفظ بازارهای بین‌المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه‌بندی آن را اجباری کند. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده‌کنندگان از خدمات سازمان‌ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم‌های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست‌محیطی، آزمایشگاه‌ها و مراکز واسنجی (کالیبراسیون) وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد این‌گونه سازمان‌ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می‌کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن‌ها اعطا و بر عملکرد آن‌ها نظارت می‌کند. ترویج دستگاه بین‌المللی یکاها، واسنجی وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2- International Electrotechnical Commission

3- International Organization for Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legals)

4- Contact point

5- Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

« بسته بندی حلال – راهنمای عمومی »

رئیس:

شجاعی، محمدحسین
(دکتری فارماکولوژی)

دبیر:

غنوی، زهره
(دکتری گیاهان دارویی)

سمت و/یا محل اشتغال:

آزمایشگاه تحقیقاتی علوم حیاتی فاروق

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
استاندارد صنایع غذایی، آرایشی، بهداشتی و حلال

اعضا: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

احمدی آشتیانی، حمیدرضا
(دکتری بیوشیمی بالینی دامپزشکی)

مرکز آموزشی، پژوهشی، درمانی سل و
بیماری‌های ریوی دکتر مسیح دانشوری

اسلامی، زهرا
(دکتری فیتوشیمی)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
استاندارد صنایع غذایی، آرایشی، بهداشتی و حلال

امینی، غلامرضا
(کارشناسی ارشد مدیریت)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
استاندارد صنایع غذایی، آرایشی، بهداشتی و حلال

بحری کاظم پور، زهرا
(کارشناسی ارشد مهندسی شیمی - بیوتکنولوژی)

پژوهشگاه استاندارد - پژوهشکده شیمی و
پتروشیمی

پاشای آهی، لیلا
(کارشناسی ارشد شیمی آلی)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
استاندارد صنایع غذایی، آرایشی، بهداشتی و حلال

حسینی، سید امیرحسین
(کارشناسی ارشد میکروبیولوژی)

انستیتو تحقیقات تغذیه‌ای و صنایع غذایی کشور
- مرکز تحقیقات سلامت غذا، دانشگاه علوم
پزشکی شهید بهشتی

حسینی، هدایت
(دکتری تخصصی ایمنی و کنترل مواد غذایی)

سازمان ملی استاندارد ایران - نماینده فقیه ناظر
بر امور حلال

دغاغله، عبدالرضا
(دکتری دامپزشکی)

اعضا: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

پژوهشگاه استاندارد - پژوهشکده شیمی و
پتروشیمی

رضایی چکان، الهام
(کارشناسی شیمی)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
استاندارد صنایع غذایی، آرایشی، بهداشتی و حلال

سردابی، فاطمه
(کارشناسی ارشد علوم و صنایع غذایی)

انجمن علوم و فناوری بسته‌بندی ایران

سید الحکمایی، نیما
(کارشناسی مهندسی مکانیک - طراحی جامدات)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
استاندارد صنایع غذایی، آرایشی، بهداشتی و حلال

صمدی، عبادالله
(کارشناسی ارشد علوم و صنایع غذایی)

پژوهشگاه استاندارد - پژوهشکده شیمی و
پتروشیمی

عبدی، منیژه
(کارشناسی ارشد علوم و صنایع غذایی)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر فقیه ناظر بر
امور حلال

گودرزوند چگینی، حسین
(کارشناسی گرافیک - تصویر سازی)

سازمان ملی استاندارد ایران - دفتر نظارت بر
اجرای استاندارد صنایع غیرفلزی

وحدانی، ابراهیم
(کارشناسی ارشد مهندسی شیمی نساجی)

ویراستار:

کارشناس استاندارد - بازنشسته سازمان ملی
استاندارد ایران

ابوعلی، رحیم
(کارشناسی ارشد علوم و صنایع غذایی)

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
ز	پیش‌گفتار
۱	۱ هدف و دامنه کاربرد
۱	۲ مراجع الزامی
۱	۳ اصطلاحات و تعاریف
۳	۴ الزامات
۳	۱-۴ الزامات عمومی
۳	۲-۴ سیستم مدیریت حلال
۳	۳-۴ محل تولید
۴	۴-۴ دستگاه، وسایل، ماشین‌آلات و کمک فرآوری کننده‌ها
۵	۵-۴ تولید و بسته‌بندی حلال
۶	۶-۴ انبارش، حمل و نقل، عرضه و فروش بسته‌بندی حلال
۶	۵ بسته‌بندی، برچسب‌گذاری و تبلیغات
۶	۶ الزامات قانونی

پیش‌گفتار

استاندارد «بسته‌بندی حلال - راهنمای عمومی» که پیش‌نویس آن در کمیسیون‌های مربوط تهیه و تدوین شده است، در دومین اجلاس کمیته ملی استاندارد حلال مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۶ تصویب شد. اینک این استاندارد به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

استانداردهای ملی ایران بر اساس استاندارد ملی ایران شماره ۵ (استانداردهای ملی ایران - ساختار و شیوه نگارش) تدوین می‌شوند. برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در صورت لزوم تجدیدنظر خواهند شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدیدنظر در کمیسیون‌های مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی ایران استفاده کرد.

منابع و مأخذی که برای تهیه و تدوین این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

۱- موسوی خمینی (امام)، سید روح الله، *تحریر الوسیله*، چاپ بیست و یکم، جلد سوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۳

۲- خامنه‌ای، سید علی، *اجوبه‌الاستفتاءات*، چاپ هفتم، دوره دوجلدی، تهران، انتشارات الهدی، ۱۳۸۳

۳- مسلمی زاده، هاتف، *رساله توضیح المسائل ده مرجع*، چاپ چهارم، جلد دوم، مشهد، انتشارات هاتف،

۱۳۸۷

بسته‌بندی حلال - راهنمای عمومی

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، ارائه راهنمایی‌هایی در مورد تولید و استفاده از بسته‌بندی محصولات حلال، براساس قوانین و مقررات اسلامی است.

این استاندارد برای تولید و جابه‌جایی انواع بسته‌بندی مورد استفاده در محصولات حلال کاربرد دارد.

۲ مراجع الزامی

در مراجع زیر ضوابطی وجود دارد که در متن این استاندارد به صورت الزامی به آن‌ها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب، آن ضوابط جزئی از این استاندارد محسوب می‌شوند.

در صورتی که به مرجعی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه‌ها و تجدیدنظرهای بعدی آن برای این استاندارد الزام‌آور نیست. در مورد مراجعی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن‌ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدیدنظر و اصلاحیه‌های بعدی برای این استاندارد الزام‌آور است.

استفاده از مراجع زیر برای کاربرد این استاندارد الزامی است:

۱-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۰۰۰: سال ۱۳۸۷، راهنمای عمومی غذای حلال

2-2 ¹OIC/SMIIC 1: 2019, General requirements for halal food

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد، علاوه بر اصطلاحات و تعاریف ارائه شده در استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۰۰۰، اصطلاحات و تعاریف زیر نیز به کار می‌رود:

۱-۳ بسته‌بندی

packaging

محصولاتی که جهت مهار، محافظت، جابجایی، تحویل، انبارش، حمل و نقل، ارائه کالاها، از مواد خام به کالاهای فرآوری شده، از تولید کننده به کاربر یا مصرف کننده شامل فرآوری کننده، جمع کننده قطعات یا سایر واسطه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

1- The Organization of The Islamic Cooperation/The Standards and Metrology Institute for Islamic Countries (OIC/SMIIC)

(سازمان همکاری‌های اسلامی/موسسه استاندارد و اندازه‌شناسی کشورهای اسلامی)

استاندارد 1 OIC/SMIIC معادل استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۰۰۰: سال ۱۳۸۷، غذای حلال - راهنمای عمومی می‌باشد.

یادآوری - اصطلاح بسته‌بندی شامل نگهداری، عدل بندی^۱، نشانه‌گذاری، واحد سازی (به صورت یک واحد قابل قبول در آزمون) می‌باشد.

۲-۳

عدل بندی

packing

به انتخاب یا تدارک ظرف حمل و نقل و سرهم کردن اقلام یا بسته‌ها در آن، شامل هر چیز ضروری مثل بلوک‌بندی و مانع‌گذاری، محکم سازی یا ضربه‌گیری، مقاوم‌سازی در برابر آب، تسمه کشی بیرونی و نشانه‌گذاری ظروف فرآوری شناسایی محتویات، عدل بندی گفته می‌شود.

۳-۳

واحد سازی

unitization

به ادغام جعبه‌ها، کارتن‌ها، بسته‌ها، بطری‌ها و غیره به صورت یک‌بار (مانند یک پالت) جهت سهولت جابجایی، شناسایی و حمل و نقل، واحد سازی گفته می‌شود.

۴-۳

بسته‌بندی حلال

halal packaging

بسته‌بندی است که باید منطبق با احکام و قوانین و مقررات اسلامی باشد و الزامات (زیر بند ۴-۱ این استاندارد) را برآورده سازد.

۵-۳

پاکیزه‌سازی^۲

cleaning

به حذف خاک، باقی‌مانده مواد، چرک، چربی و یا دیگر مواد قابل رؤیت، پاکیزه‌سازی گفته می‌شود.

1- Packing

۲- در این استاندارد برای اصطلاح Cleaning چند اصطلاح در زبان فارسی در نظر گرفته شده است، یکی به معنای پاکیزه‌سازی و دیگری به معنای تمیز کردن و تطهیر شرعی که برحسب ضرورت به کار می‌روند.

۶-۳

آلودگی متقاطع

cross contamination

یک زنجیره آلودگی در فرآیند تولید و آماده‌سازی که در آن قسمت‌های غیر آلوده توسط سایر قسمت‌ها آلوده می‌شوند.

۴ الزامات

۱-۴ الزامات عمومی

۱-۱-۴ مواد بسته‌بندی باید الزامات زیر را دارا باشند:

الف- باید از مواد حلال و یا محصولات حیوانی که طبق احکام و مقررات اسلامی ذبح شده‌اند، ساخته شده باشند.

ب- محتوی نجاسات مطرح شده طبق احکام و مقررات اسلام نباشد.

پ- برای مصرف انسان غیرمسکر و سالم باشد.

ت- در مواردی که بسته‌بندی در تماس مستقیم با مواد غذایی قرار می‌گیرد، نباید از مواد بازیافتی تهیه شده باشد.

ث- باید با استفاده از تجهیزات غیر حلال و نجس تهیه، فرآوری یا تولید نشده باشند.

ج- شامل هیچ جزئی از بدن انسان یا مشتقات آن که بر طبق قوانین و مقررات اسلامی ممنوع است، نباشد.

ح- در طی مراحل آماده‌سازی، فرآوری، جابجایی، بسته‌بندی، انبارش، حمل و نقل و توزیع، باید از محصولات دیگری که الزامات بیان شده در قسمت‌های الف، ب، پ، ت، ث، و ج این زیر بند را برآورده نمی‌کنند و/یا هر ماده‌ای که به عنوان غیر حلال و نجس در قوانین و مقررات اسلامی محسوب می‌گردد، به صورت فیزیکی جدا شوند. همچنین ویژگی‌های مواد اولیه بسته‌بندی حلال باید مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۰۰۰ باشد.

۲-۴ سیستم مدیریت حلال

واحدهایی که مشمول این استاندارد می‌شوند موظف به اجرای سیستم مدیریت حلال می‌باشند.

۳-۴ محل تولید

محل تولید باید به طریقی طراحی، ساخته یا بازسازی شود که امکان کنترل ریسک آلودگی محصول بسته‌بندی حلال را در جریان فرآیند فراهم نماید و برای استفاده موردنظر، مناسب باشد.

۱-۳-۴ در هنگام طراحی محل تولید باید موارد زیر را در نظر گرفت:

الف- ساختار و جانمایی^۱ ساختمان‌ها و تأسیسات مربوط؛

ب- جانمایی اماکن شامل فضای کاری و امکانات کارکنان؛

پ- تأمین هوا، آب، انرژی و دیگر امکانات؛

ت- خدمات پشتیبانی شامل دفع پسماند^۲ و پساب^۳؛

ث- مناسب بودن تجهیزات و در دسترس بودن آن‌ها برای پاکیزه‌سازی، نگهداری و نگهداری پیشگیرانه^۴؛

ج- مدیریت مواد خریداری شده مانند مواد خام، مواد تشکیل دهنده، مواد شیمیایی و مواد بسته‌بندی تأمین منابع (مانند: آب، هوا، بخار، یخ)، مواد زائد (مانند: پسماند و پساب) و جابجایی محصولات (مانند: انبارش و حمل و نقل)؛

چ- اقدامات برای پیشگیری از بروز آلودگی‌های متقاطع در جریان فرآیند محصول از دریافت مواد اولیه تا تولید محصول نهایی؛

ح- پاکیزه‌سازی و فرآیند بهسازی؛

خ- کنترل آفات؛

د- نگهداری تولید تحت شرایط خوب جهت جلوگیری از دسترسی آفات و امکان تکثیر و رشد بالقوه آن؛

ذ- بهداشت کارکنان؛

ر- سایر جنبه‌ها در موارد مقتضی.

۲-۳-۴ محل تولید باید به طریقی طراحی شده باشد که پاکیزه‌سازی براساس قوانین و مقررات اسلامی (تطهیر شرعی) و نظارت مناسب بر آن امکان‌پذیر باشد.

۳-۳-۴ محل تولید باید به‌طور مؤثری از مزارع خوک و سگ و نسل و مشتقات آن‌ها مجزا و به‌خوبی نفوذناپذیر باشد تا از ایجاد آلودگی متقاطع توسط پرسنل و تجهیزات جلوگیری شود.

۴-۳-۴ باید از ورود حیوانات خانگی و سایر حیوانات به محل تولید جلوگیری شود.

۴-۴ دستگاه، وسایل، ماشین‌آلات و کمک فرآوری‌کننده‌ها

1- Layout
2- Waste
3- Sewage
4- Preventive maintenance

۴-۴-۱ دستگاه‌ها، وسایل، ماشین‌آلات و کمک فرآوری کننده‌ها که برای فرآیند بسته‌بندی حلال مورد استفاده قرار می‌گیرند، باید به‌طریقی طراحی و ساخته شده باشند که به سهولت فرآیند پاکیزه‌سازی براساس قوانین و مقررات اسلامی (تطهیر شرعی) انجام گیرد و نباید از موادی ساخته شده و یا حاوی موادی باشند که از نظر قوانین و مقررات اسلامی نجس شناخته می‌شوند و باید تنها برای بسته‌بندی حلال مورد استفاده قرار گیرند.

۴-۴-۲ دستگاه‌ها، وسایل، ماشین‌آلات و کمک فرآوری کننده‌ها که قبلاً مورد استفاده قرار گرفته یا در تماس با نجاست و محصول غیر حلال بودند، باید براساس قوانین و مقررات اسلامی تطهیر شرعی شوند.

۴-۴-۳ در صورت تبدیل هریک از خطوط تولید آلوده‌شده با محصولات غیر حلال یا نجس به خط تولید حلال، باید طبق قوانین و مقررات اسلامی شستشو و پاکیزه‌سازی انجام گیرد. به‌محض تبدیل، خط تولید باید تنها جهت بسته‌بندی حلال مورد استفاده قرار گیرد. تکرار تبدیل خط تولید حلال به غیر حلال و برگشت به خط حلال، مجاز نیست.

۴-۵ تولید بسته‌بندی حلال

الزامات موردنیاز برای بسته‌بندی حلال به شرح زیر است:

الف- تمام مواد با مستندات مبنی بر رعایت احکام و قوانین و مقررات اسلامی مشخص شود.

ب- تمامی امکانات و منابع لازم از جمله موارد زیر جهت انطباق با حلال در دسترس باشد:

- پرسنل مجرب و آموزش دیده مناسب؛

- محل، فضا و خدمات مناسب؛

- امکانات اختصاصی؛

- مواد، ظروف و برچسب‌های مناسب؛

- روش‌ها و دستورالعمل‌های تأیید شده؛

- انبارش و حمل و نقل اختصاصی.

پ- کلیه مستندات جمع‌آوری شده در طول ساخت به صورت دستی و/یا توسط ابزارهای ثبت کننده، باید نشان دهند که کلیه مراحل موردنیاز در روش‌ها و دستورالعمل‌های تعریف شده انجام گرفته و محصول کیفیت و کمیت مورد انتظار را دارا می‌باشد. هرگونه انحراف قابل توجه باید به‌طور کامل ثبت و بررسی گردد.

ت- کلیه مستندات باید توسط تولید کننده تصدیق شود.

ث- کلیه مستندات ساخت مربوط به توزیع که در یک فرم قابل دسترس و قابل فهم نگهداری می‌شود، می‌تواند تاریخچه کاملی از یک بهر^۱ را جهت ردیابی آن فراهم نماید.

ج- توزیع محصولات باید به طریقی باشد که ریسک تمامیت حلال به حداقل برسد.

ح- سیستمی برای هر بهر از محصول جهت ایمنی و تأمین آن قابل دسترس باشد.

خ- هر شکایتی در مورد محصولات عرضه شده به بازار، بررسی شده و علل عدم تطابق با حلال بررسی گردد. در صورت عدم تطابق، اقدامات مناسب در رابطه با آن انجام و از وقوع مجدد آن جلوگیری شود.

د- ساخت باید با الزامات قوانین اجباری مربوط مطابقت داشته باشد.

۴-۶ انبارش، حمل و نقل، عرضه و فروش بسته‌بندی حلال

۴-۶-۱ در هر مرحله، تمامی بسته‌بندی‌های حلال جهت نگهداری، حمل و نقل، عرضه و فروش باید به صورت تفکیک شده باشد، به طوری که از مخلوط یا آلوده شدن آن‌ها با مواد غیر حلال جلوگیری شود.

۴-۶-۲ محصولات حلال باید در یک مکان اختصاصی دور از محصولات غیر حلال و نجس نگهداری شوند.

۴-۶-۳ وسایل حمل و نقل مانند کامیون باید اختصاصی بوده و مناسب با نوع بسته‌بندی حلال باشد و شرایط بهداشتی و اقدامات بهسازی را رعایت کنند.

۵ بسته‌بندی، برچسب‌گذاری و تبلیغات

۵-۱ به‌غیر از بسته‌بندی اولیه، سایر بسته‌بندی‌ها از جمله بسته‌بندی دوم و سوم نیز باید به‌وضوح با مستندات، مطابق با قوانین و مقررات اسلامی تعیین گردد و با الزامات ذکر شده در قسمت‌های الف، ب، پ، ت، ث و ج بند ۴ این استاندارد مطابقت داشته باشد و اطمینان حاصل شود که عاری از هر مواد دیگری باشد که بر طبق قوانین و مقررات اسلامی غیر حلال و نجس است.

۵-۲ مواد برچسب‌گذاری مورد استفاده که در تماس مستقیم با محصول است باید برای سلامت انسان خطرناک نبوده و حلال باشد.

۵-۳ بسته‌بندی باید به صورت خوانا و پاک نشدنی، نشانه‌گذاری شده یا یک برچسب باید به بسته متصل شود و نشانه‌گذاری باید قابل مشاهده و دارای آگاهی‌های زیر باشد:

الف- نام تولید کننده یا سازنده یا مخفف آن؛

ب- شناسایی و قابلیت ردیابی.

۴-۵ طراحی بسته‌بندی، نشانه، نماد، آرم، نام و تصویر نباید گمراه‌کننده بوده و/یا متناقض با احکام و قوانین و مقررات اسلامی باشد.

۶ الزامات قانونی

علاوه بر الزامات مندرج در این استاندارد، امکانات باید از جنبه‌های دیگر با قوانین مرتبط جاری در کشور مطابقت داشته باشد.